

Esė „Kaip suprantu sakinį: „Kultūra skleidžiasi per kūrybą ir tarnavimą bendruomenei?“

Marija Vaitkutė, 12 klasė

Mokytoja Marija Gustainienė, Kauno Juozo Naujalio muzikos gimnazija

Kultūra – žmogaus siekis pakeisti pasaulį savo kūrybiniais sprendimais. Visa tai yra neatsiejama nuo bendruomenės, kuri suteikia idėjų kurti ir keisti pasaulį. Vienu atveju, žmonės, siekdami kultūros, susikuria pasaulį, kurio nuostatai jiems yra priimtesni. O kitu atveju, pasitarnauja bendruomenei, norėdami įrodyti kultūros svarbą, siekdami pačių savęs keitimosi ir kitokio pasaulio supratimo. Kokie veiksniai nulemia žmogaus pasirinkimą skleisti kultūrą?

Kūryba – žmogaus individualumo siekis ir noras atsiriboti nuo pasaulio absurdo. Visuomet siekiama atrasti save, būti individualiam, daryti tai, kas atrodo svarbu gyvenime. Norėdamas būti savimi, asmuo susikuria pasaulį, kuris yra jo vaizduotės vaisius, taip atsiribodamas nuo susvetimėjusios aplinkos beprasmiškumo ir absurdo. Šis pasaulis atsiranda iš žmogaus patirties ir pasirinkimų. Tai savo kūryboje nagrinėjo XX a. vidurio lietuvių poetas išėivis, pirmasis modernistas Henrikas Radauskas. Jo eilėraštyje „Pasaka“ atskleidžiama savo minčių svarba realiame gyvenime. Eilėraščio pasakotojas pirmoje strofoje vaizduoja kelionę, nes žmogus, supratęs ribotumą, renkasi atsiriboti ir kuria savo pasaulį. Pasakos įvaizdžiu parodoma, kad išorinis pasaulis dažnai būna žiaurus ir neteisingas, tačiau gyvenime nemažai kas priklauso nuo mūsų minčių ir kilusių idėjų. Tą patį galima pasakyti ir apie kultūrą, kuri neretai gali būti nesuprantama, vis dėlto ji reikalinga gyvenimui, nes tai yra žmogaus sąmonės ugdymas, kai siekiama pažvelgti į realybę per kūrybinę prizmę. Eilėraščio paskutine eilutė „Pasauliu netikiu, o Pasaka tikiu“ įrodoma, kad žmogus turi teisę pasirinkti, kuo jis pasitiki ir kas jam svarbu, jaučiama galimybė būti savimi, atrasti individualumą. Nebūtinai pasaulio nuostatai turi būti priimtini žmogui, bet jis gali susikurti aplinką, kurioje atsiribos, siekdamas paskleisti kultūrą per kūrybą. Anot literatūrologo Regimanto Tamošaičio, žmonės kuria todėl, kad ir patys yra sukurti. Tai paaiškina žmogaus siekį kurti ir taip skleisti kultūrą, nes lotyniškai tai reiškia ugdymą. Kultūra yra tarsi nemirtingas ugdymo procesas, galintis priversti susimąstyti apie įvairias vertybes. Anot filosofo Vydūno, kultūros kūrimo pradžia siejama su kūrybiškumo pasireiškimu. Tai įrodo, kad kultūros atsiradimas – žmogaus kūrybiškumo rezultatas. Šiais metais, vykstant projektui „Kaunas 2022 – Europos kultūros

sostinė“, atidaryta daugybė parodų, viena jų – Viliamo Kentridžo paroda „Tai, ko nepamename“, kuri skatina puoselėti žmonijos atmintį, priverčia nepamiršti to, kas esame, iš kur kilę, bei atrasti vertybes iš naujo. Kultūra – siekis įprasminti vertybes ir jų atminimą supaprastėjusiame, daiktų prikištame pasaulyje. Taigi, savita erdvė – gėrio ir grožio siekis, kuris yra šviesi kultūros viltis šiame sumaterialėjusiame pasaulyje.

Tarnavimas bendruomenei atskleidžia norą tobulinti visuomenės požiūrį į meną ir skleisti kultūrą. Žmogus yra neatsiejamas nuo kūrybos, nes jis pats kuria savo gyvenimą. O iš tiesų, ir pats yra kūrinys. Ir visa tai reikalauja tarnystės ne tik sau, bet ir kitiems. Menininkas pasaulyje atlieka nepaprastą užduotį, jis tarnauja, skleisdamas kultūrą žmonėms. Šią temą analizavo XX a. pirmosios pusės egzistencializmo atstovas Alberas Kamiu. Atsiimdamas Nobelio premiją, sakė kalbą apie menininko ir visuomenės ryšį. Joje yra išsakoma menininko pozicija pasaulyje ir jo kūrybos reikšmė tiek autoriui, tiek visuomenei. Kalbama apie individualumo ir buvimo savimi svarbą, nes tai ypač svarbu siekiant kultūros. Autorius teigia, kad „menininkas tampa savimi nuolat eidamas nuo savęs prie kitų“. Vaizduojamas požiūris, kad menininkas negali gyventi užsidaręs savyje ir slėpdamas meną. Dar yra aiškinama, kad menininkas negali gyventi be savo meno, todėl jis pasitarnauja visuomenei, skleisdamas kultūros svarbos vertybių sampratą žmogui. Ir šiame pasisakyme atskleidžiama, kad menininkas turi svarbų tikslą ne tik skleisti kultūrą, kalboje jį įvardija – „siekti tiesos ir laisvės“, nes visa tai skatina požiūrio formavimąsi į kultūrą. Menininkui reikia dėmesio ir svarbu, kad jo kuriamas menas būtų aktualus visuomenei, siekia perduoti aktualias idėjas bendruomenei. Išties kūryba – žmogaus siekis pokyčių, nulemiančių kitokią ateitį. Kultūros sklaida – minčių, kurios gali tapti realybe, pasaulis, suteikiantis galimybę žvelgti į gyvenimo realybę kitaip. Menininkas turi misiją skleisti kultūrą per savo meną, taip keisdamas žmogaus požiūrį į meną ir iš jo kylančią kultūrą. Parodomas menininko siekis keisti pasaulį ir žmogų. Kalbos autorius siekia paaiškinti, kad menininkas nėra kitoks, jis toks pats žmogus, kaip ir visi aplinkui, bet jis daro įtaką žmogaus vertybių formavimuisi, suvokdamas kultūros reiškinį kaip virsmą. Kultūra priverčia įsigilinti ir keisti save. Ji nukreipia žmogų tinkama linkme ir ugdo, praplėsdama akiratį jo gyvenime. Be abejo, šis pasiryžimas tobulinti žmogų priverčia pasitarnauti bendruomenei, siekiant kultūros skaidos. Šiomis dienomis žmogus retai susimąsto apie tikrąją savo esmę. Projekto „Kaunas 2022“ renginių gausoje atidaryta Jungtinių Amerikos Valstijų menininkės Yoko Ono paroda „Ex it“, kur eksponatuose perteikiamas gyvenimo laikinumas. Vadinasi, gyvenimas yra priešingai nei kultūra, nes jis turi savo pabaigą. Parodoje – meninėje instaliacijoje karstai su pasodintais medeliais

simbolizuoja mūsų gyvenimo tęstinumą, kuris po mirties tampa kitokiu reiškiniu. Menininko tarnavimas – kultūros ir vertybių sklaida, siekianti keisti požiūrį į meną. Žmogaus, kuris siekia tarnauti visuomenei, siekia tikslo skleisti kultūrą ir keisti aplinkos požiūrį, taip darydamas įtaką ateičiai.

Apibendrinama noriu teigti, kad kultūra – svarbi visuomenės formavimosi dalis, nes ji daro įtaką žmogaus požiūriui. Sakinį, kad kultūra sklaidžiasi per kūrybą ir tarnavimą bendruomenei, suprantu kaip žmogaus ir gebėjimą skleisti kultūrą, pasirinkus kūrybos kelią, taip susikoncentravus į savo minčių pasaulį. Arba žmogus gali tarnauti bendruomenei, siekdamas įrodyti kultūros esmės prasmę. Visa tai įrodo kultūros reiškinio sklaidos svarbą žmogaus gyvenime.